

Margoïde differentiatie van het tuberculum dentis *)

door Dr Th. E. de Jonge,
privaat-docent aan dezelfde Universiteit

Tweede mededeling
(met 3 afbeeldingen)

Toen wij destijds in de „*Proceedings*” der Koninklijke Akademie van Wetenschappen (I) en nadien ook elders (II en III) de margoïde differentiatie van het tuberculum dentis bij de snijtanden beschreven, zagen wij het essentiële der afwijking daarin, „dat zelfstandige manifestatie van het deuteromeer vergezeld gaat van de ontwikkeling ener lijst, welke een ononderbroken verbinding tot stand brengt tussen vestibulaire vlakke en tuberculum dentis (afb. 1 en 2). Het meest opvallende is echter een — blijkbaar consecutieve — van basaal naar incisiaal geleidelijk aan toenemende knikking van het vestibulaire kroonvlak juist daar ter plaatse, waar dit vlak in verbindingslijst resp. tuberculum overgaat. Dat deze knikking te sterker geprononceerd blijkt, al naar gelang óók de verbindingslijst krachtiger ontwikkeld is, is stellig méér dan toevallige coincidentie.

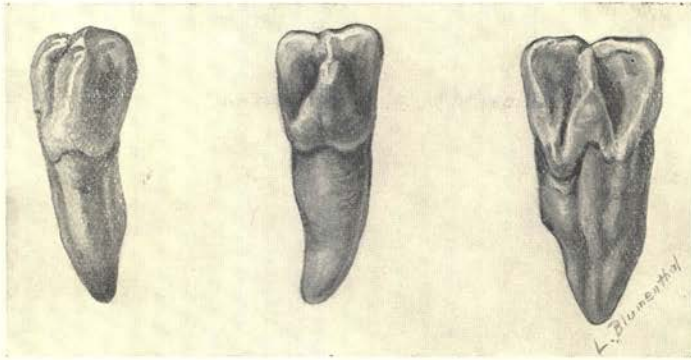
Het meest markante voorbeeld daarvan zien wij in afb. 2: bij beide snijtanden zó scherpe knikking, dat het vestibulaire vlak in twee helften verdeeld schijnt — daarnaast zodanige prominentie van verbindingslijst resp. tuberculum, dat dit laatste zich eenvoudig tot margo incisalis gespecialiseerd heeft: het is deze ontwikkelingsmodus, welke de omschrijving „*margoïde ontwikkeling*” tot uitdrukking brengen wil¹⁾!

Mede in verband met de conclusie, waarmede wij onze beschouwingen ten deze besloten, geven de beide uit éénzelfde bovenkaak afkomstige cuspidati, welke wij aan de vriendelijkheid van collega H. Bos danken (afb. 3), ons aanleiding, opnieuw de aandacht te vragen voor dit onderwerp.

Dat hun fors ontwikkeld tuberculum dentis — anders dan bij de incisivi — niet geheel tot aan het niveau der van de incisale rand reikt, is, het praedominerend karakter van de labiale krooncuspis der hoek-

*) De inhoud dezer mededeling werd door professor Dr. M. W. Woerdeman in de op Zaterdag 20 December 1947 gehouden zitting van de Natuurkundige Afdeling der Koninklijke Akademie van Wetenschappen ter opname in de „*Proceedings*” der Akademie aangeboden.

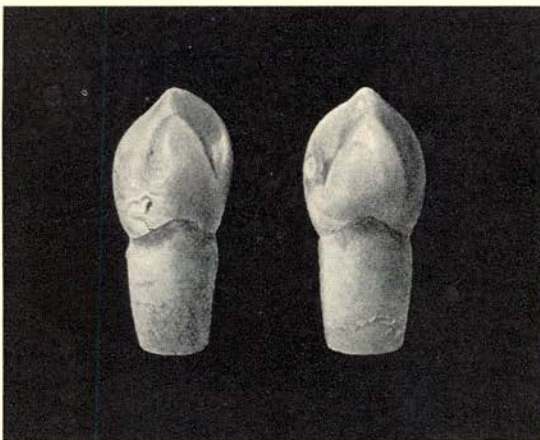
¹⁾ L.c. pag. 590—591 (III).

Afb. 1.

Afb. 2.

Afb. 3.

tanden in aanmerking genomen, nu eenmaal alleszins begrijpelijk. Niettemin draagt het bij beide cuspidati de manifeste kenmerken ener margoïde differentiatie.

Gelijk bij de snijtanden is het niet uitgegroeid tot een element van scherp omschreven individualiteit: tot aan zijn spits toe in verbinding gebleven met de dorsale vlakke der labiale kroonhelft, heeft het — op eenzelfde wijze als bij de praecanine gebitselementen — het oorspronkelijke bouwplan der kroon ingrijpend gewijzigd. Haar linguale zone is in twee scherp afgegrensde helften gescheiden, van welke slechts de mesiale een labiolinguale verbindingslijst of randcrista draagt. De voor de cuspidati zo karakteristieke convexiteit van het labiale kroonvlak is volkomen verloren gegaan om plaats te maken voor een concaviteit. Dat deze concaviteit geen essentieel, alleen maar een gradueel verschil vormt met de knikking der snijtandkroon, houdt ongetwijfeld verband met de véél massiever structuur der hoektanden.

Een verrassende tegenstelling daarmede vormt de vrij weinig gedifferentieerde, nagenoeg egale distale kroonvlakte, die bij beide elementen een sprekende gelijkenis vertoont met een labiaal vlak van normale configuratie. Begrijpelijk derhalve, dat men op het eerste gezicht onwillekeurig geneigd zou zijn, het als labiaal kroonvlak te determineren! En slechts op grond van enkele fijnere structuur-détails, waarvan wij dan met name het verloop der glazuurlijn (kroonwortelgrens) vermelden, was het stellen ener differentiële diagnose mogelijk.

* * *

Tot zover de descriptief-anatomische bijzonderheden onzer beide casus. Hun ongewone zeldzaamheid leverde wel niet het voornaamste motief tot deze beschrijving doch mag in dit verband stellig niet geheel onbesproken blijven. Immers: wat wij destijds reeds ten aanzien van de verdubbeling van de hoektand (IV) konden opmerken, geldt mutatis mutandis in gelijke mate voor diens vormelijke afwijkingen: „reeds bij oppervlakkige beschouwing blijkt, hoe ongewoon spaarzaam de gegevens zijn, welke de literatuur ons omtrent de doorbraak van meerdere cuspidati verstrekt — om het even, of daarbij van hoektandverdubbeling sprake is dan wel van overtollige hoektanden. Nu behoeft ons dit niet al te zeer te verrassen: morphotisch toch vertegenwoordigt de caninus ongetwijfeld het meest gefixeerde element in 's mensen gebit: zijn vormanomalieën zijn nòg veel zeldzamer dan bij de mediale snijtand of eerste molaris”¹⁾. En hun interpretatie is eerst mogelijk gebleken, nadat de incisivi ons, dank zij hun immers véél talrijker overgangsvormen, de weg daartoe gebaad hadden.

Besluiten wij deze beschouwingen met twee conclusies, dan herinneren wij er in de eerste plaats aan, dat wij reeds in onze vorige mede-

¹⁾ L.c. pag. 679 (IV).

deling over dit onderwerp het in zekere zin universele karakter der anomalie bij de snijtanden in het licht gesteld hebben, „welke vrijwel alle theoretische ontwikkelingspotenties blijkt te realiseren. Immers wijst ons materiaal uit, dat zij in haar ontwikkeling niet tot de bovenkaak beperkt blijft, doch zich ook in de onderkaak weet voor te doen. Bovendien niet slechts in de blijvende reeks, doch evenzeer in het melkgebit. Tenslotte echter — en dat is wel buitengemeen opmerkelijk — in beide dentities bovendien bij overtollige gebitselementen”¹⁾.

Wij erkennen onmiddellijk, dat onze huidige publicatie uitsluitend op de cuspidati der blijvende reeks betrekking heeft. Principieel staat o.i. echter vast, dat de margoïde ontwikkelingspotentie van het linguale kroontuberculum zich uitstrekt tot alle daarvoor in aanmerking komende gebitselementen, derhalve óók tot de melkhoekstanden!

Veel verder reikt een tweede conclusie: alle totnogtoe bekende morfologische varianten der snijtanden vinden wij — zij het als aanmerkelijk zeldzamer vormanomalieën — eveneens bij de cuspidati terug. En als zodanig getuigen zij tevens van de veelheid van latente potenties, welke in elke tandaanleg besloten liggen!

Samenvatting :

Beschrijving en afbeelding van twee cuspidati (bilateraal-symmetrisch geval), bij welke de margoïde differentiatie van het tuberculum dentis het universele karakter dezer vormanomalie — immers manifestatie bij alle daarvoor in aanmerking komende gebitselementen, derhalve bij medialen incisivus, bij lateralen incisivus en bij cuspidatus — in het licht stelde.

Synopsis :

Describuntur duo depicti cuspidati, quorum tuberculi dentis differentiatio margoidalis demonstrat huius anomaliae formalis naturam universalem, quod manifestum est in omnibus elementis dentalibus considerandis, igitur in incisivo mediali et in incisivo laterali et in cuspidato.

Résumé :

Description et illustration de deux cuspidés (cas bilatéral-symétrique), chez lesquels la différenciation margoïde du tuberculum dentis démontre le caractère universel de cette anomalie morphologique. En effet cette manifestation se rencontre dans tous les éléments dentaires, qui entrent en ligne de compte dans ce domaine, ainsi l'incisive médiane, l'incisive latérale et le cuspidé.

Zusammenfassung :

Beschreibung und Abbildung zweier cuspidati (bilateral-symmetrischer Fall), in denen die margoïde Differenzierung des tuberculum dentis den universellen Charakter dieser Formanomalie — Manifestation bei allen in Frage kommenden Gebisselementen, folglich beim medialen incisivus, lateralen incisivus und cuspidatus — bestätigt.

¹⁾ L.c. pag. 591 (III).

Summary :

Description and illustration of two cuspidates (bilateral-symmetrical case), in which the margoïd differentiation of their tuberculum dentis revealed the universal character of this anomaly — manifestation occurs in all dental elements, that deserve consideration in this respect, thus in medial incisor, lateral incisor and in the cuspidate.

LITERATUUR

- I. De Jonge, Th. E., Margoïde Entwicklung des tuberculum dentis. *Proceedings der Koninklijke Akademie van Wetenschappen te Amsterdam*, Vol. XXXVII — Afl. 9 — 1934.
- II. De zelfde. U.S., *Finska Tandläkarsällskapets Förhandlingar*, Afl. L II — 1936.
- III. De zelfde. Margoïde differentiatie van het tuberculum dentis. *Tijdschrift voor Tandheelkunde*, Jaargang XLII — Afl. 8-9 — 1934.
- IV. De zelfde. Verdubbeling van de hoektand. *Tijdschrift voor Tandheelkunde*, Jaargang XLVIII — Afl. 10 — 1941.